

проблеми перекладу – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2013/Philologia/6_137859.doc.htm

2. Белікова О.Ф., Колесник А. О. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів // [Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг](#). – 2010. – Вип. 1. – С. 719-727. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2010_1_103
3. Зирка В.В. Манипулятивні ігри в рекламі: лінгвістический аспект / Зирка В.В. – Днепропетровск : ДНУ, 2004. – 294 с.
4. Кирмач У.К. Особливості національних, культурних, ментальних та гендерних характеристик при перекладі іншомовних рекламних текстів / У.К. Кирмач, М.М. Літвінова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.
5. Canon [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://global.canon/en/index.html>
6. KitKat [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kitkat.com/>
7. MasterCard [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mastercard.us/en-us.html>
8. Maybelline [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://maybelline.ua/>
9. McDonald's [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mcdonalds.com/us/en-us.html>
10. Nokia [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.nokia.com/uk_ua
11. Panasonic [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.panasonic.com/global/home.html>
12. Red Bull [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.redbull.com/ua-uk/>

ЗАБУТІ СТОРІНКИ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ (про маловідомих перекладачів детективної прози А. К. Дойла)

викладач **Юлія Володимирівна Опанасенко**

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Україна

Сьогодні ім'я славнозвісного детектива Шерлока Холмса відоме кожному. Герой Артура Конан Дойла не втратив своєї популярності й актуальності навіть через понад століття від свого народження. Наразі оповіданнями та повістями англійського митця зачитується широка аудиторія в усьому світі, яка не має ані вікових, ані гендерних обмежень. Окрім того, сюжети холмсіани осмислюються вже по-новому й отримують дещо іншу інтерпретацію у творах сучасного мистецтва.

Не оминула така хвиля шаленої популярності цього героя й нашої країни. Постійно виходять друком класичні історії про Шерлока Холмса авторства

А. К. Дойла, прем'єрні покази нових пригод знаного детектива збирають перед екранами мільйони телеглядачів, сюжети англійського митця надихають українських письменників на створення власної холмсіани, на просторах всесвітньої мережі з'являються спільноти шанувальників Холмса. Проте нині хочеться віддати належне тим людям, які вперше познайомили українського читача з творчим доробком сера Артура Ігнатіуса Конан Дойла.

Мета нашої розвідки полягає в тому, щоб здійснити огляд діяльності тих перекладачів творів Конан Дойла, імена яких, попри вагомий внесок у збагачення національного літературного процесу, несправедливо залишаються забутими у сучасних літературознавчих та перекладознавчих колах.

Чи не найвідомішими інтерпретаторами детективної прози Конан Дойла є Микола Дмитренко та Володимир Панченко. Саме з Шерлоком Холмсом у їхніх перекладах знайомилися і продовжують це робити кілька останніх поколінь українських читачів. Однак вони не були першими, хто сприяв освоєнню творчості англійського письменника українською культурою.

Нині відомо, що перший український переклад творів про Шерлока Холмса з'явився 115 років тому. Тоді в 5-х числах щоденної львівської української газети «Діло» за 1903 р. публікували детектив «Синій карбункул» (з «Пригод Шерльока Гольмса») у перекладі Ярослава Гординського.

Ярослав Дмитрович Гординський (Гординський-Антонович) (1882–1939), окрім своєї перекладацької діяльності, був доктором філології, відомим педагогом, літературознавцем і письменником. Він народився на Львівщині, освіту здобував у Львівському й Віденському університетах, де під час навчання і взявся до перекладу творів Конан Дойла. Протягом 1905–1912 років Гординський жив у м. Коломия, тут він викладав в українській гімназії, видавав свої статті й книги. До слова, Ярослав Гординський – батько Святослава Гординського, відомого українського художника, поета й мистецтвознавця [1].

Окрім прози, Я. Гординський перекладав ще й поезію. Зокрема «Сон літньої ночі», «Бурю», «Венецького купця» та «Річарда III» В. Шекспіра. Щоправда останні три твори надруковані не були [2, с. 35]. Він також залишив по собі переклади з Й. В. Гете та Г. Гайне. Я. Гординський є автором кількох перекладознавчих праць, у яких «проблема перекладу поєднувалася з проблемою взаємин літератур, їхніх типологічних зв'язків та спорідненостей» [3, с. 315].

Повість А. Конан Дойла “The Hound of the Baskervilles” неодноразово видавалася українською мовою. Автором одного з перших перекладів була Марія Овруцька. Її переклад «Собака Баскервілів» побачив світ 1937 р. в київському «Державному Літературному Видавництві». Марія Яківна Овруцька (1895–1986) народилася і все життя прожила в Києві. Вона працювала бухгалтером у Київському відділенні держбанку, редактором і завідувачем відділу видавництва «Радянська школа». Вагомим є внесок М. Овруцької у розвиток українського художнього перекладу, позаяк вона не лише перекладала українською мовою твори А. К. Дойла, Дж. Б. Шоу, Р. Роллана, Ф. Шіллера, Л. Фейхтвагена, О. Бальзака, а й сприяла поширенню українського слова за межами своєї батьківщини, перекладаючи німецькою доробок М. Коцюбинського, І. Франка, Ю. Яновського, А. Головка, О. Вишні,

С. Складенка та ін.

Несправедливо забутим лишається талановитий і багатогранний перекладач Микола Олексійович Іванов (Іванів), старший брат літератора і бібліографа Юрія Меженка. 1928 р. в харківському «Державному Літературному Видавництві» вийшли друком «Вибрані твори» А. Конан Дойла в двох томах: Т. 1. «Пригоди Шерлока Холмса. Пес Баскервілів»; Т. 2. «Пригоди Шерлока Холмса». У першому томі цього видання не зазначено прізвища перекладача, проте думки перекладознавців щодо того, що автором перекладу всієї збірки є М. Іванов, збігаються [2, с. 264–265].

Перекладацький доробок цієї визначної постаті в історії українського художнього перекладу дійсно вражає своїм розмаїттям та масштабністю, адже М. Іванов перекладав з англійської (Дж. Лондон, Ф. Купер, Ч. Діккенс, М. Твен, Г. Уеллс, Дж. Свіфт), французької (В. Гюґо, А. Доде, Ж. Верн, Ж. Тудуз, А. Боро, Ф. Рабле), іспанської (В. Б. Ібаньєс, М. де Сервантес Сааведра, Ф. де Кеведо-і-Вільєгас, Р. Х. Сендер, Ф. Гарсія Лорка) та німецької (В. Гауф) мов. Варто зазначити, що окрім детективної прози А. К. Дойла, М. Іванов переклав ще й історичний роман митця “The Lost World” («Втрачений світ»), який перевидавався кілька разів.

Трагічно склалася доля цього талановитого перекладача. Його біографія рясніє численними прогалинами, починаючи від точної дати народження й закінчуючи датою та обставинами смерті М. Іванова. Відомо, що він народився у Харкові у 80-их роках минулого століття, але з початком війни його слід згубився.

На життєвий і творчий шлях М. Іванова проливає світло у своїй фундаментальній праці «Український художній переклад та перекладачі 1920–30-х років» професор Л. В. Коломієць. Зокрема, посилаючись на Н. В. Стрішенець, вона зазначає, що під час окупації він перебував у Харкові та входив до складу письменницької секції при Харківському товаристві «Просвіта», яка об'єднувала більшість харківських письменників і критиків. Далі слід Миколи Іванова обривається у Німеччині. Лада Коломієць наводить слова дружини Миколи Олексійовича, яка пригадує, як до них у Німеччині зайшли двоє військових і забрали її чоловіка, після чого вона його більше ніколи не бачила. Дослідники припускають, що М. Іванова було заарештовано радянськими органами безпеки, тому він загинув у таборах [2, с. 264].

Не менш загадковою виявилася постать іще одного інтерпретатора творчої спадщини А. Конан Дойла, нашого сучасника Еміля Хоменка. Свого часу він переклав повість “A Study in Scarlet” («По багряному сліду»). Цей переклад побачив світ 1957 р. у київському видавництві «Молодь» (серія «Бібліотека пригод та наукової фантастики»).

Еміль Якович Хоменко народився 24 грудня 1928 р. у Харкові. Його батьки родом із Полтавщини. Мати – Євдокія Григорівна Решетник – знана постать в історії академічної зоології та екології України, батько – Яків Андрійович Хоменко – філолог, перекладач, людина енциклопедичних знань, працював в Інституті мовознавства й літератури в Києві, навчався там в аспірантурі. Під час навчання Яків Андрійович працював бібліотекарем, був знайомий із П. Тичиною, М. Рильським, О. Гончарем, редагував роман Гончара «Прапорносії».

Тривалий період життя Еміля Хоменка та його батьків припадає на тяжкі воєнні та повоєнні роки. З боєм згадує Еміль Якович їхню з матір'ю тяжку дорогу до Києва, коли в Полтаву ввійшли німці; безробіття батьків; неодноразові пограбування їхнього помешкання; непросту працю матері в Червоному Хресті; арешт Євдокії Григорівни; численні доноси на неї від її ж колег. Ще трагічнішим для родини Хоменків став повоєнний період. У 1948 р. Еміля засудили й вислали до Мордовії, як члена ОУН; майже одразу ж засудили й батька (обидва відбули повних вісім років, до 1956 р.). Еміль Хоменко відсидів шість місяців у тюрмі, потім пройшов табори Мордовії, Караганди, Воркути. Перебуваючи в ув'язненні він вивчав англійську й спілкувався нею з товаришами.

Ще юнаком Еміль Хоменко, як талановита та високоосвічена людина, мав великі плани і мрії, проте деяким із них не судилося здійснитися через репресії та гоніння. За освітою Еміль Якович – інженер-електрик, кібернетик, математик. У 1947 році він вступив на перший курс фізичного факультету, однак через засудження наступного року припинив навчання. Захистив диплом лише в 1963 р., згодом навчався в аспірантурі. Однак, як і батько, він займався перекладами. Перекладав А. К. Дойла, В. Фолкнера, Дж. Лондона, М. Твена, Л. Берг. Він також писав статті до «Молодої гвардії» під різними псевдонімами. У 1993 р. Еміль записав зі слів матері її спогади про Олену Телігу, опубліковані 1994 р. в «Українському слові» під назвою «Моя Оленіана» [4, с. 138–143].

Цей перелік маловідомих, точніше несправедливо забутих, перекладачів, які своєю працею долучали українців до надбань європейської культури, зокрема творчості Артура Конан Дойла, не є вичерпним. Так, автором цієї розвідки не було знайдено жодних біографічних відомостей про Антіна Шебеца, ім'я якого значиться під перекладом повісті А. Конан Дойла “A Study in Scarlet” («Кривавий шлях»), виданого 1908 р. накладом «Народного Слова» у «Загальній друкарні» Львова. Цей самий переклад видавався також «Українською книгарнею» в Канаді в м. Едмонтон, провінція Альберта, проте без зазначення року видання.

Ця робота, яку ще тільки доведеться виконати, потрібна для того, щоб через перекладну літературу, через історію українського художнього перекладу по-новому осмислити історію української літератури. З огляду на це, наведемо слушну думку професора Р. П. Зорівчак, висловлену в праці «Український художній переклад як націєтворчий чинник»: «Без історії українського художнього перекладу немає історії української культури і, отже, історії української нації» [5, с. 7]. Важко не погодитися з цими словами. Адже гідне ставлення не лише до оригінальної, а й до перекладної літератури та її творців є важливим чинником та складовою національного відродження.

Література

1. Бандурка Я. Вперше детектив про Шерлока Голмса українською переклав 115 років тому професор коломийської гімназії. Фото. *Дзеркало Media*. URL: <https://dzerkalo.media/vpershe-detektyv-pro-sherloka-golmsa-ukrayinskoyu-pereklav-115-rokiv-tomu-profesor-kolomyjskoyi-gimnaziyi-foto/>. (дата звернення: 30.04.2018).

2. Коломієць Л. В. Український художній переклад та перекладачі 1920–30-х років: матеріали до курсу «Історія перекладу»: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2015. 360 с.
3. Кальниченко О. А., Полякова Ю. Ю. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: хрестоматія вибраних праць з перекладознавства до курсу «Історія перекладу» / укл. Л. Черноватий, В. Карабан. Вінниця: Нова Книга, 2011. 504 с.
4. Коробченко М. Євдокія Решетник (1903–1996) – видатна постать в історії академічної зоології та екології в Україні. *Вісник Національного науково-природничого музею*. Київ, 2016. Т. 14. С. 136–146.
5. Зорівчак Р. Український художній переклад як націєтворчий чинник. *Літературна Україна*. 2005. №1 (13 січня). С. 7.

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент В. М. Кикоть

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Студентка **Крістіна Сергіївна Пигуль**
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

Дипломатичний переклад відноситься до такого виду перекладу, який автоматично виключає його повне розуміння та осмислення, оскільки є сферою малодослідженою та відносно закритою.

Однак, надзвичайно особлива роль функціонування дипломатичної літератури в загальносвітовому просторі зумовлює необхідність дослідження перекладу аби посилити можливість успішного впливу на хід прийняття важливих рішень не лише для однієї країни, але й для певних регіонів на арені міжнародного значення.

Особливості перекладу дипломатичної літератури включають чітко визначені правила. Беручи до уваги той факт, що здійснення перекладу відбувається безпосередньо в посольствах, консульствах, тощо, процес його виконання передбачає бездоганне знання термінології, інтуїтивне сприйняття суперечливих явищ у дипломатичному середовищі, а також володіння професійною технікою [2].

Світовий порядок сприяє розвитку подій, який спричиняє появу нової лексики, яка, в свою чергу, трансформується в усталену термінологію. Варто зазначити, що дипломатична термінологія не вичерпується обмеженим набором термінів, навпаки – вона стосується практично будь-якої сфери, постійно збагачуючись із плином часу. Таким чином, нові терміни-індикатори актуальних реалій сьогодення приходять на зміну застарілим термінам. Тому використання таких термінів, як *superpowers*, *blocks*, *polarization*, мало де можна зустріти, натомість терміни *ethnic cleansing*, *money laundering*, *free trade zona*, *offshore financial centre*, бушівське *axis of evil* (вісь зла), *flypaper theory/strategy* (теорія липучки), *nanosocialism* (наносупільство), *democide* (демоцид), *micronation* (віртуальна держава), *euroscpticism* (евроскептицизм)